

Verdediging Rode Khmer uit Holland

VICTOR KOPPE (43) grijpt naar een stapel boeken op de grond naast zijn bureau. *The Pol Pot regime* is het bovenste exemplaar, de titel verwijzend naar de beruchte leider van het bewind van de Rode Khmer dat Cambodja eind jaren zeventig in een dodelijke greep hield. "Daar gekocht," zegt hij. "Ik ben nog maar net begonnen me in te lezen. Er is zoveel over geschreven. Deze zijn voor in het vliegtuig."

Vandaag reist Koppe voor de tweede keer af naar de Cambodjaanse hoofdstad Phnom-Penh. Samen met zijn collega Michiel Pestman is hij afgestoken om 'broeder nummer 2' te helpen verdedigen voor het Cambodja-tribunaal. Deze voor Nuon Chea werd in september vorig jaar, dertig jaar na het schrikbewind, opgepakt. Mogelijk later dit jaar al zal de 82-jarige terechtstaan op verdenking van misdaden tegen de menselijkheid.

Zelf, zat Victor Koppe op de middelbare school toen in de jaren zeventig ruim anderhalf miljoen mensen ontkwamen in Cambodja. Dus iets kan hij zich nog wel herinneren van het regime dat de Rode Khmer tussen 1975 en 1979 voerde.

Maar meer nog dan de doodverkeijde gebeurtenissen staan hem de beelden bij uit de film *The Killing Fields*. Daarin is te zien hoe de Khmer onder leiding van Pol Pot, die in 1998 stierf, van Cambodja een marxistisch land probeerde te maken, onafhankelijk van de wereldmarkt, met een sterke landbouwproductie. Pol Pot stuurde de stedelingen het platteland op en verbond god, privacyzucht en religie. Iedereen die beschonwd werd als intellectueel, werd geëxecuteerd. Zelfs het dragen van een bril was al

Twee Nederlandse advocaten gaan de hoogste nog levende leider van de Rode Khmer verdedigen in Cambodja. 'Broeder nummer 2' wordt er vervolgd wegens misdaden tegen de menselijkheid.

JAN SALDEN

reden om opgepakt te worden. De Verenigde Naties (VN) hebben Koppe en Pestman aan Nuon Chea toegewezen vanwege de crvadingste hun kantoor in Amsterdam heeft met het Speciale Hof voor Sierra Leone en het Joegoslavië-tribunaal. Daarmee liet het gerenommeerde Amerikaanse en Britse kantoren achter zich. Koppe ontmoette zijn cliënt in oktober voor het eerst. "Broos qua gezondheid, maar wel helder van geest."

'HET IS EEN ONTMOETING MET DE GESCHIEDENIS'

Het eerste gesprek was er één van algemoenheden, zegt Koppe. "Je bent voor zo'n man toch een advocaat uit een verland. Hij ziet je voor het eerst, dus een vertrouwensband is er nog niet. Daar zullen we aan moeten werken."

Hoewel 'historici' het schrikbewind van de Khmer plaatsen in het gemoedrijke Rwanda, voornamelijk Joegoslavië en de Holocaust,

plaatst de advocaat alvast een paar kanttekeningen. Zo trekt hij de berekeningen van het aantal doden tijdens het Khmerbewind in twi- fel. "Wist je dat de Amerikanen meer bommen op Cambodja hebben gegooid dan op Japan tijdens de Tweede Wereldoorlog? Je kunt je afvragen hoeveel mensenlevens dat heeft gekost."

"Maar, naast bij zich te zeggen: 'Daarmee bevoor ik zeker niet dat het allemaal niet is gebeurd. Want er nu 1,7 miljoen of 1,2 miljoen slachtoffers zijn gevallen, maakt natuurlijk niet uit.' Koppe wil er maar mee zeggen dat hij en zijn collega Pestman niet alles voor waar zullen aanpakken.

"Daar zijn we ook voor ingeschoot. Het is onze taak een zo goed mogelijk verdediging te voeren. Voor onze cliënt zal het aankomen op de vraag of hij bijvoorbeeld opdracht heeft gegeven tot executies. Of hij er vanaf heeft geweten en of hij heeft geprobeerd ze te verhin- deren."

De raadsman weet niet of de zaak veel aandacht van de Cambodja- nen zal trekken. "Ik krijg er nog geen hoogte van of het daar echt leeft. Het is misschien wel meer een zaak voor de rest van de wereld. Er gaat toch een belangrijk signaal van uit. Ook al is het dertig jaar geleden, dit laak de internationale gemeenschap niet passeren."

De komende weken zal Koppe opnieuw in de dossiers duiken, gegevens zoeken en zich in het bewijs verdiepen. Hij kijkt uit naar het moment dat de zaak echt van start gaat. "Er zijn zoveel advocaten in de wereld die hen willen verdedigen. Het is een enorm privilege dat we dit mogen doen. Het is een ontmoeting met de geschiedenis."

Victor Koppe. 'Het is een enorm privilege.' FOTO PHIL NUNJIS/GPD

Het Cambodja-tribunaal

HET CAMBODJA-tribunaal is speciaal belast met de berechting van Rode Khmerleiders. In 2001 besloot het parlement van Cambodja tot de oprichting van deze rechtbank, maar het duurde tot 2006 voor deze echt van start ging. Oorzaak waren moeizame onderhandelingen tussen de Cambodjaanse regering en de Verenigde Naties.

In tegenstelling tot het Rwanda-tribunaal of het Joegoslavië-tribunaal heeft dit strafhof geen internationale status. Het tribunaal wordt gevormd door drie Cambodjaanse rechters en twee

internationale rechters. Afgesproken is wel dat een uitspraak alleen kan worden gedaan als ten minste één van de twee internationale rechters zich bij zijn Cambodjaanse collega's aansluit.

Er zijn vijf verdedachten. Behalve Nuon Chea zijn dat ex-president Khieu Samphan, een ex-vicepremier en zijn echtgenote en een ex-directeur van een markt- kamp. In de *pre-trial chamber* (vergelijkbaar met de Nederlandse raadkamer) zit ook een Nederlandse rechter. Het gaat om de 46-jarige Katinka Labuis, die eerder bij het gerechtshof in Leeuwarden werkte.